

קישוריות וקשרים לוגיים המרה ופירוק

עינת דהן, מדריכת לשון עולים, חינוך התיישבותי

המרות

- בבואנו להמיר ממשפט אחד למשפט אחר עלינו להתמקד **בהבדל בין מילות הקישור**, ולא בהבדל בין סוגי המשפטים.
- זכרו שהתלמידים אינם צריכים לזהות את סוג המשפט.
- יש ללמד רק מהו משפט **פשוט** (=משפט בעל רעיון אחד עם נושא אחד ונשוא אחד) ומשפט **שאינו פשוט** (=משפט שבו יש יותר מרעיון אחד).

ההתייחסות היא למילת הקישור ולא לסוג המשפט.

3 מילת קישור המתייחסת למה שנאמר קודם : ...כן...כך...זה...זאת	2 מילת קישור +משפט: ש... אשר...	1 מילת קישור/יחס +שם עצם/דבר	הקשר הלוגי
משפט לא פשוט	משפט לא פשוט	משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד	

הקשר הלוגי	1 שם עצם/דבר משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד	2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט	3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט
סיבה ותוצאה (סיבה קורית קודם)	בגלל, בשל, עקב, בעקבות, בזכות (+דבר טוב) אני לא יוצאת החוצה בגלל הגשם.	כי, מפני ש... מכיוון ש..., משום ש...היות ש... אני לא יוצאת החוצה כי/מפני ש יורד גשם.	לכן, לפיכך, על כן, כתוצאה מכך, בעקבות זאת, עקב כך יורד גשם, לכן אני לא יוצאת החוצה.

הקשר הלוגי	1 שם עצם/דבר +משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד	2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט	3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט
<p>תכלית = מטרה</p> <p>(תכלית קורית אחר כך)</p>	<p>בשביל, למען</p> <p>כדי+שם פועל (אינפניטיב)</p> <p>קניתי את המתנה בשביל אחותי.</p> <p>הלכתי לסופרמרקט כדי לקנות אוכל.</p>	<p>כדי ש... <u>פן (=כדי שלא...)</u></p> <p>קמתי מוקדם כדי שאספיק להגיע לשיעור בזמן.</p> <p>אל תיגע, פן תיפגע.</p>	<p>לשם כך, למטרה זו</p> <p><u>שימו לב לכך שבלשון הדיבור]...ניתן לרוב להמיר את "לשם" ב: לכן, לפיכך (בדרך כלל בתוספת הבעת רצון/שאיפה/חובה)</u></p> <p>אני רוצה להגיע לשיעור בזמן, לשם כך קמתי מוקדם.</p>

הקשר הלוגי	1 שם עצם/דבר משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד	2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט	3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט
<p>זמן</p>	<p>בזמן, בעת לפני, אחרי, לאחר,</p> <p>בזמן השיעור אנחנו שקטים.</p> <p>-----</p> <p>לפני/אחרי הארוחה אני רוחץ ידיים.</p>	<p>כש..., כאשר, בזמן ש... לפני ש..., אחרי ש..., לאחר ש...</p> <p>בזמן שאנחנו נמצאים בשיעור, אנחנו שקטים.</p> <p>-----</p> <p>לפני ש/אחרי שאני אוכל ארוחה, אני רוחץ ידיים.</p>	<p>קודם, אחר כך, לאחר מכן, בזמן זה, במועד זה, אז, באותו זמן</p> <p>אנחנו נמצאים בשיעור, בזמן זה אנחנו שקטים.</p> <p>-----</p> <p>אני אוכל ארוחה, וקודם אני רוחץ ידיים. אני רוחץ ידיים, אחר כך אני אוכל ארוחה.</p>

<p>3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט</p>	<p>2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט</p>	<p>1 +שם עצם/דבר משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד</p>	<p>הקשר הלוגי</p>
<p>למרות זאת, בכל זאת, אף על פי כן, עם זאת ירד גשם שוטף, למרות זאת יצאנו לטיול.</p>	<p>אף על פי ש, על אף ש אף על פי שירד גשם שוטף, יצאנו לטיול.</p>	<p>למרות, על אף למרות הגשם השוטף יצאנו לטיול.</p>	<p>ויתור-בניגוד לציפייה ההגיונית</p>

<p>3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט</p>	<p>2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט</p>	<p>1 +שם עצם/דבר משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד</p>	<p>הקשר הלוגי</p>
<p>אמנם... אבל, אך, אולם... (אמנם) אני אוהב ממתקים, אבל אינני אוהב סוכריות טופי.</p>		<p>אבל, אך חזרנו מהטיול מרוצים, אך עייפים.</p>	<p>הסתייגות להסתייג=ללכת אחורנית, להתרחק מעט מהאמירה הכללית</p>

1 שם עצם/דבר + משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד	2 משפט + ש... אשר... משפט לא פשוט	3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט	הקשר הלוגי
<p>בניגוד ל, בהשוואה ל, לעומת ה, כמו, לא..., אלא... (כוללות)</p> <p>ניגוד: הבטטה מתוקה בהשוואה לירקות אחרים.</p> <p>בניגוד לרוב הירקות, הבטטה מלאה בסוכר.</p> <p>לא נסעתי לחיפה, אלא לתל אביב.</p> <p>דמיון: כמו ירקות אחרים, כך גם העגבנייה מלאה בוויטמינים.</p>	<p>כשם ש, כמו ש...כך...</p> <p>דמיון: כשם שהירקות הם מזון בריא, כך גם הפירות הם בריאים.</p>	<p>כך גם, ואילו, לעומת זאת, בניגוד לכך</p> <p>ניגוד: הרקפת פורחת בתחילת חורף, ואילו הפרג מופיע בסופו.</p> <p>דמיון: הישראלים חיכו בקוצר רוח ליציאה מהסגר, כך גם אני רציתי לצאת לקולנוע או לבית קפה.</p>	<p>השוואה (דמיון וניגוד)</p>

<p>3 מתייחס למה שנאמר קודם ...כן...כך...זה...זאת משפט לא פשוט</p>	<p>2 +משפט ש... אשר... משפט לא פשוט</p>	<p>1 +שם עצם/דבר משפט פשוט-רעיון אחד במשפט אחד</p>	<p>הקשר הלוגי</p>
<p>ו, גם, בנוסף על כך, זאת ועוד, יתר על כן, יתרה מזו לא רק...אלא גם... לא רק קראתי את הטקסט, אלא גם למדתי אותו בעל פה.</p>		<p>ו, גם אהבתי את מילות השיר ואת המשמעות העמוקה שלו.</p>	<p>הוספה והדגשה</p>

תנאי

תנאי בטל	תנאי קיים
אילו/לו...להיות בעבר + פועל בהווה (או פועל בעבר)..., להיות בעבר = פועל בהווה.....	אם...עתיד...עתיד..... אם...הווה...הווה.....
אילו היית לומד/למדת, היית מצליח.	אם תלמד, תצליח בבחינה. אם לומדים, מצליחים בבחינות.

פסוקיות

- בבחינות העולים אין צורך לזהות את סוג הפסוקית, אולם רצוי ללמד את המבנים הבאים לצורך זיהוי חלקי המשפט ולצורך פירוקו.

פסוקית לוואי

פסוקית לוואי

(הרחבת המידע על שם
העצם)

שם עצם + ש... ה...

הילד היושב/ שיושב על ידי בכיתה, עזר לי בהבנת החומר.

פסוקית מושא

פסוקית מושא (פועל תוכן)
כמו: אמר, חשב, ציין, הסביר,
טען... + תוכן)

פועל תוכן + ש... כי...אם, מילת שאלה

הוא אמר ש....

הוא ציין ש/כי...

הוא שאל אם...

הוא שאל/ידע מתי, איפה, למה, איך.....

(יש להבחין בין כי של סיבה ל-כי של תוכן)

פסוקית נושא

פסוקית נושא (המתייחסת
לפועל סביל)
נודע, הובהר, סוכם, הוחלט,
צוין...

פסוקית נושא מי ש...מה ש...

פועל תוכן סביל + ש... כי...אם, מילת שאלה

נודע/ הובהר/ סוכם/ הוחלט, צוין ש.../כי...

(יש להבחין בין כי של סיבה ו-כי של תוכן)

מי שיגיע ראשון לכיתה יקבל פרס.

מה שאני רוצה עכשיו, זה כוס מים קרים.

חיבור משפטים ו/או הוספת מילת קישור

- חיבור משפטים והוספת מילת קישור דורשים הבנת המשפט והבנת הקשר הלוגי (אם התלמידים מתקשים לזהות את הקשר הלוגי, נסו לכוון אותם קודם לקשרים הנפוצים יותר: סיבה, זמן, ויתור, תכלית, ורק אח"כ לשאר הקשרים).
- בחירת מילת הקישור יכולה להתבסס על טכניקה, לפי סוג מילת הקישור.
- המרות אינן מחייבות הבנה מלאה של כל מילה במשפט, הן מבוססות בעיקר על טכניקה.
- ראו דוגמות:
- מבחינות הבגרות:
- לעבודה מרחוק יש מגבלות, לכן היא אינה מתאימה לכל סוג של עבודה.
- כתוב את המשפט מחדש שנה את הסוג התחבירי של המשפט, אך שמור על הקשר הלוגי שבו.
- כל שצריך לעשות הוא למצוא את המילה **לכן**, לזהות קשר של סיבה, להבין שהסיבה נמצאת קודם, והיא משפט שלם, להמיר בחברתה מהסוג השני : **מפני ש...כי...** ולמקם את הסיבה אחריו.

פירוק משפטים

- בבואנו לפרק משפט אחד למספר משפטים יש להתמקד בפריטים הבאים:
- **זיהוי פעלים** סימונם ו**כתיבת הנושא של כל אחד מהם מעל הפועל**.
- **פיסוק**, כלומר לראות אם מדובר במשפט שאינו פשוט=שיש בו שניים או יותר רעיונות שאפשר לפרקם למשפטים שונים. **שימו לב לכך שבכל משפט יהיו גם נושא וגם נשוא**.
- **מ"פ** שמציין סיבה, זמן, תכלית, ויתור כדי להפוך אותם למשפט (לרעיון שלם בעל נושא ונשוא).
- **שמות פועל** שאפשר להפוך אותם לפעלים ומשם להרכיב משפט.
- **שמות פעולה** שאפשר להפוך אותם לפעלים ומשם להרכיב משפט.
- זכרו **להימנע מהוספת מלות הקישור**.

דוגמות לתרגיל המרות

הפכו כל אחד מהמשפטים לסוג משפט אחר!
ראו דוגמא!

○

○

○ לדוגמה:

○ אני נוסעת לאילת כדי להשתזף.

○ אני נוסעת לאילת כדי שאוכל להשתזף.

○ אני רוצה להשתזף, לכן אני נוסעת לאילת.

○

○ אחרי השיעור אנחנו יוצאים להפסקה.

○

○

○

○

לפני שאתה מדבר, כדאי שתחשוב.

.....

השתתפנו בטקס, אחר כך חזרנו לפנימייה.

.....

.....

אחרי החתונה הם נסעו לירח דבש. ○

..... ○

..... ○

○

בזמן הטיוול ראינו פרחים יפים. ○

○

..... ○

○

○

○ הוא עבד קשה כדי לפרנס את המשפחה שלו.

○

○

○

○ המנהלת קנתה את המסכות בשביל התלמידים (אפשר להוסיף מילים אך לא לשנות את המשמעות).

○

○

○

למרות הכאב בשרירים דני עבר בהצלחה את המסע. ○

..... ○

..... ○

- תרופה על ההקשרו
- מאחלת לכולנו למיצה והופאה משמעותיות.
- עינת צהן, מצפיכת לשון עולמים חינוך התיישבותי